

popotnik komisar vleče precej potnine iz državne kase. Naposled so tudi sploh komisijoni pri prevelikih poglavarstvih za bolj skrajne ljudi sila veliki. Tudi za uradnike kažejo manjši okrogi. Dela dobijo manj, ljudi lehkeje poznajo. Sploh nagledimo si stvar od katere koli strani: politična sedanja uprava ne sodi za kmetske ljudi. Ti potrebujejo prvo dačno, sodnijsko in politično gospodsko bližjeje pri sebi, da lahko do nje pridejo in hitro opravijo vse, kar je bolj navadnega.

Cerkvene zadeve.

Slomšekovega spomenika ožji odbor je zdaj zopet dopolnjen, ker je lav. konzistorij na mesto odsedšega B. Šinka izvolil dr. Gregoreca za svojega zastopnika. Odborniki tedaj so: prof. Pajk, kanonik Glazer, dr. Srnec, prof. Valenčak in dr. Gregorec. Upamo, da se bo letos željam Slomškovih čestiteljev vstreglo. Dobro bi bilo, če bi gospodje, katere stvar zanimiva, hoteli svoje misli izjaviti. Več oči več vidi in odborniki zamorejo potem na marsikaj ozir vzeti, kar bi sicer morebiti prezrli. Slišimo, da se sedaj posebno misli na večji marmornat spomenik v prezbiteriju stolne cerkve! Glasite se čestitelji slavnega Slomška!

Pomanjkanje duhovnikov na Koroškem prihaje čedalje bolj občutno. Samo v 2 dekanijema silske doline manjka sedaj 6 fajmoštrov in 5 kaplanov. Ker ubogi Kristjani pogrešajo službo božjo, zato pa liberalni strahonji tem bolj otroke do 14. leta v šole posiljujejo ter stariše brezobzirno kaznujejo, če dečka ali deklico časih doma pridržijo. V edini srenji Lizinski znaša globa kaznovanih starišev 400 fl.

Molitvico „češčena si Marija“ je nek komaj 20letni, liberalizma, t. j. kosmate nevere naphani učitelj na Moravskem takoj učencem prepovedal moliti. Pred šolskim svetovalstvom pa se je zagovarjal rekoč: da je ova molitev za otroke pohujšljiva, ker se moli: „ino žegnan je sad tvojega telesa“. Može so kar strmeli! Ali kaj se je zgodilo? Črez polleta moral je rahločutni učitelj v špital zavolj nesramne bolezni ali francoža! In takim mokroušesnim nevernikom in grdobam so krščanski stariši primorani svoje nedolžne otroke izročiti v poduk in izrejo!

H. Mali katekizem. Kar šolske bukve zadeva, smo mi Slovenci velike reve; vsaj ni človeka, ki bi za naše šole o tem oziru kaj storil. Malo imamo šolskih bukev, pa še te so po vsakem natisu nekaj spremenjene, kar poduk silno moti; da si ravno se vse tiskajo v e. k. zalogi šolskih bukev na Dunaju. Pri tem pa je še to posebno žalostno, da so v mnogih zastarane slovniške oblike, katere so že davno od vseh zavržene, tako postavim: Mali katekizem l. 1873 ima: „Bog je vsigamogo-

čen, vsigapričujoč, vsigaveden“, potem: „vsigamogočniga, svetiga, rimskiga, kerstam, Pilatam, dolžnikom“ —, vsi ti iga in am naj grejo rakam žvižgat! Tudi beseda maša mesto meša se na Štajerskem ne da rabiti.

Mali katekizem pa je tudi glede tvarine popolnoma različen od poprejšnega, ter vprašanja niso številjena: napake, ki ovirajo poduk.

Tukaj je gotovo želja opravičena, da bi te zadeve rodoljubi, pred vsem pa učiteljska društva in pastirne konferencije duhovnikov v pretres vzele, ter na dotične oblastnike svoje nasvete poslale. —

Gospodarske stvari.

Letošnja ozimina.

Tako dolge in trde zime že davno nismo imeli. Prvi sneg padel je na še listnato drevje in pokril nezmrznjena tla. Obležal pak je celih 5 mesencev. Po pravici so se tedaj ljudje začeli bati za svoje ozimine. Ali, hvala Bogu, zdaj se kaže, da večjidel ozimina po našem cesarstvu ni poškodovana. Le iz dežel, kder je sneg večkrat skopnel, da je za njim zopet novi sneg zemljo pokril, slišimo, da je ozimino srež pokončal.

V Spod. in Gornj. Avstrijskem je zlasti pšenica zdrava in lepo zelena. Na Českem in Moravskem se nadjajo najobilniše žetve, na Gališkem in v Bukovini še trdi sneg pokriva žitna polja. Vendar za ozimino nimajo strahu, ker je zemlja pred prvim snegom že trdno bila zmrznjena. Iz Ogerskega nam dohajajo sami veseli glasi. Takisto velja od Solnograškega, Tirolskega in Koroškega. —

Ali vse drugače je z ozimino na Štajerskem, Kranjskem, v Gorici, na Primorji, na Hrvatskem. V teh deželah je ozimina več ali manj — uničena. Skoro povsod morajo ozimino podorati in jarino sejati: jaro pšenico, rž, ječmen, koruzo, zmes za zeleno klajo, katere tudi že hudo pomanjkuje. V ta namen sejajo nekateri kmetovalci 1 mernik grašice z 2 mernikoma ovsa na 1 oral. Sosedni Nemci ozimino, če ni preveč poškodovana, tu pa tam z brano povlačijo in z valjeki potlačijo. Pravijo, da to veliko koristi. Zemlja se po tem takem semenu ali koreninicam pritisne in zemlja z valjekom potlačena močnejše drži spomladansko mokroto, kakor pa nepotlačena!

Ker tedaj po drugih deželah ozimina tako dobro kaže, zato pri nas zrnje nima nobene cene v primeri s poprejšnimi leti. To je za naše ljudi jako hudo, ker še tega, kar imajo na zrnuju in živini, ne morejo prav v denar spraviti. Bodemo tedaj svoje upanje morali staviti na jarino, na sadovje in na vinograde, ki obetajo rodni biti. Stari pregovor vsaj trdi, da letine po hudi zimi niso najslabše! Bog daj!

Gnoj iz rastlin (zeleni gnoj).

II.

Vsak kmetovalec pozna koristni upljiv detelje na njive. Če se detelja pokosi, se vidi kako je zemlja prhka in zdrobljena, ne izsušena, ampak vlažna, od dežja ne zbita in od solnca ne izžgana. Pa ne le pri detelji je taka, ampak tudi pri zmesi, ajdi in pri vseh krmnih rastlinah. In kolik je razloček dveh sicer jednako rodovitnih ogonov, katerih jeden je gosto dobro dozorelo strneno žetev dal, drugi pa redko, borno s plevelom preraščeno žito rodil. Mislil bi človek, da bi poslednji moral več moči imeti in lepšo drugo žetev dati. Pa temu ni tako, ampak ravno nasproti. Vsak kmetovalec ve, da, kolikor boljši, čistejši, manj plevelnat je bil prvi sadež, toliko lepši postane drugi sadež. Ta prikazen se pa da iz tega pojasniti, da se dobro obraščena njiva pod varovalno odejo rastlin izvrstno obdrži, zraku in vsem vremenskim spremenam odprta ostane in tako veliko hranilnih snovi pripravi in se tudi gledé fizikalčnih lastnosti, t. j. gledé tistih bistvenih delkov, iz katerih vsaka prst obstoji, za prihodnjo žetev izdatno zboljša. —

Njivina prst ostane po tem takem prhka, rahla in drobljiva, daje se dobro orati, in kar se seje, to tudi dobro stori in plenja. In v tem oziru je pridelovanje rastlin, ktere se pozneje podorjejo, tedaj zelen gnoj, boljše kakor čista črna praha.

Zelen gnoj nadomestuje popolnoma čisto praho. Koristen je na oddaljenih, ali takih njivah, na ktere se gnoj le težko in z velikimi stroški navažati da. Oddaljene in neugodno ležeče njive so toraj za zeleni gnoj, ker navažanje gnoja na tako polje in pa pospravljanje rastlin velike stroške prizadeva, ki lahko storijo, da se celo delo ne izplača. Posebno težka zemlja se po podoranju zelenih rastlin na dalj časa koristno zrahlja. Kakor je zelen gnoj za prav težka zemljišča koristen, ravno tako koristen je tudi za prav lahka posebno za peščena zemljišča, ker imajo malo rodovitnih prstnih delkov v sebi in toraj ne morejo vlage v sebi obdržati in preneglo vroča postanejo. Taka zemljišča so za zelen gnoj prav hvaležna. Po zelenem gnoju se rodoviti prstni oddelki za 2 in več let v zemlji izdatno pomnožijo in sadežem se boljše in hranivnih snovi bogatejše stališče pripravi.

Pa tudi to ni brez pomena, ktere rastline se za zelen gnoj obdelujejo. Imeti morajo sledeče lastnosti:

Prvič morajo naglo rast imeti, da v kratkem času kolikor mogoče veliko množino rastlin zarodijo. Sicer se ne morejo predolgo na njivi pustiti, kajti sejejo se še le tedaj, ko je drugo silno delo v gospodarstvu že opravljeno in na drugi strani se pa morajo do časa še podorati, da se more njiva še vsesti in prekuhati, predno se navadna ozimina v njo poseje.

Drugič morajo rastline za zelen gnoj, kolikor najbolj široko perje imeti, ker je od tega obsenčenje zemlje in tudi množina pridelka odvisna. —

Dalje morajo kolikor najgloblje korenine poganjati, da iz spodnje zemlje svoje redivne snovi na se vlečejo in njih tako, ki so bile do zdaj mrtve na dan in v življenje spravijo.

Pri vsem tem mora pa seme dober kup biti, ker bi se sicer vrednost zelenega gnoja v primeri k semenski ceni popolnoma zgubila.

Rastline, ktere tem terjatvam več ali manj vstrezajo so raznovrstne: ajda, grahara, ogoršica, poljski ženof in še druge.

Kako se turšica (koruza) z manjšimi stroški in večjim dobičkom prideluje!

Kdor je kedaj turšico sadil, ve, da se mora pridno okopavati in plevela čistiti, sicer se med njim zaduši in delo je zastojn. Treba je njo tudi osipavati in ogrebat, da ne poleže. To delo se najbolje in najlepše opravi z motiko v rokah. Ali tako delo je drago. To ve vsak kmetovalec, posebno če je žitna in živinska cena nizka, dnina pa visoka.

Mali posestnik, ki lastnoročno svoje polje obdeluje, še najskrbnejše turšico obdeluje in trud se mu še najprej izplača. Drugače pa je to pri večjem posestniku, ki mora veliki del svojega polja s tujimi ljudmi obdelati in jim delo drago plačati. In vendar se mora tudi njemu pridelovanje turšice izplačati, in če ne bi bil na zgubi. Pri dragem delu in nizki žitni ceni pa je to skoraj nemogoče postalo. Tū si mora znati pomagati. Mora si prizadajati kolikor mogoče svoje polje z lastnimi močmi obdelovati, t. j. z domačimi posli in domačo živino, poslužujē se brane namesto motike; potem razrušnika ali plevnega in osipavnega pluga. Tako se da mnogo prihraniti. To vse sicer tudi truda in dela stoji, pa oboje tudi obilno poplača.

Kakor hitro je toraj čas turšico saditi, se njiva preorje. V vsaki tretji brazdi gre za plugom delavka s semenom, od ktereja pri vsakem koraku na brazdino stran 2—3 zrnja pol brazde visoko polaga. Pri taki saditvi turšice se nje ne potrebuje več ko osmi del meca na oral. Tudi se s tem doseže, da se seme globokeje polaga in ga potem vrane, jerebice in druga pošad tako lahko ne more izbrskati. Ko se je cela njiva tako nasadila, napreže se brana in vse bolj rahlo povlači in slednjē povalja. Zdaj se počaka, da turšica zelene listke skozi zemljo požene. Zopet se cela njiva povlači. To pa zavolje tega, da se plevel kolikor mogoče zatara pa tudi zemlja nekoliko zdrobi, da more turšica lahkeje poganjati in rasti. Če je vreme toplo, turšica prav vspešno raste in sicer tako, da je tedaj, kedur se plevel v drugo začne pokazovati, turšica že blizo $\frac{1}{2}$ črevlja viso-

ka. Zdaj mora mali razrušnik ali plelni plug pomagati, in ves plevel s koreninami vred potrebiti. Tako velja delo jednega dneva za tri orali le 2 fl. 50 kr. nasproti pa z motiko obdelani tri orali blizo 10 fl.

Ko se je to zgodilo, se potem zopet počaka, da turšica blizo 1 črevelj visoka vzraste. Zdaj se napreže osipavni plug in turšica se do polovice osiplje. Taka turšica ostane, dokler ne dozori. Turšična slama je, kakor smo že v jednom lanskim listov povedali, drobno zrezana in z repo in zdroljenim ječmenom pomešana mlečnim kravam prav izdatna krma, ker ima veliko cukrovine v sebi. Sploh moramo pa naše kmetovalce opominjati, da turšično slamo ne zametujejo, ampak pridno živini kot rezanico pokladajo.

Rani krompir je gospodarju in gospodinjji velike koristi, posebno v krajih blizo mest. Tu se krompir za dober denar lahko proda. Kdor koli ima toraj vrt, moral bi si ranega krompirja omisliti in si ga saditi. Posebno priporočan bodi tako imenovani rožičnjak. Že meseca junija dozori in je zelo tečen. Na isti, seveda dobro zrahljani zemlji, na kateri je rani krompir raste, se zamore potem še drugo povrtno sočivje sejati, tako, da dvakrat v letu taista zemlja dobiček prinaša.

Dobro je, če je krompir pred sajenjem nekoliko že razcimljen. Tako pesajen krompir za 10 dni prej dozori, kar v začetku poletja, ko se vsako sočivje težko pričakuje, ni brez važnosti. Kder se rani krompir meseca aprila sadi, tam se mora zemlja že jesen poprej pripraviti, to je prekopati, prerahljati in pognojiti. Krompir ljubi dobro pa ne prepognojeno zemljo. Posaja se $\frac{1}{2}$ črevelja globoko, da mu mraz ne škodi. Če mu tudi mraz prvo listje malo osmudi, tako to krompirju še ne škodi, ker brž drugo požene. Posmujena steblica se morajo porezati. Ko krompir dozori, niso gomolji vsi jednaki, ampak poleg debelejših so tudi drobni; zato je treba debele pazljivo izdirati in drobnim čas pustiti, da še nekoliko porastejo. Tako se steblo ne poškoduje in tudi koren ne pokvari in tako imaš dvojno korist.

Rudeča čebulja ali luk ne trpi premastne zemlje. V taki zemlji rada gnije in jo radi črvi podgrizejo. Zato je dobro, predno se sadi, zemljo z ogljenim prahom pomešati ali pa jo dobro s pepelom pognojiti. Ako čebulja prebujno raste, bode imela male glavice. Temu se v okom pride, ako se glavice sajenice oslabijo, t. j. male koreninice s škarjami ostrizejo in mali košček od spodaj odreže.

Štajerski deželni zbor.

V 6. seji 13. aprila so štajerski deželni poslanci prenařevali do sedaj veljavni upravni red

pri svojem zborovanju. Dotični §§. sprejeli so se brez znamenitih razgovorov. Le pri §. 43., ki je hotel poslancem nekoliko skrčiti pravico: interpelacije ali prašanja do vlade itd. staviti, je nastal živahen razgovor. Večina je ovi §. zavrgla ino mesto njega določila: „vsak poslanec ima pravico stavljati prašanja do vlade, do deželnega glavarja, do deželnega odbora in do predsednika kakega posameznega odbora? Naposled se je cesarski namestnik izgovarjal, da ni kos obširno odgovarjati na prašanje Nekermanovo o popraviljanju Savinske struge in na prašanje Šnidršičevo zastran živinske kuge ob hrvatski meji. — V 7. seji 15. aprila je prišla na vrsto razprava o novi mrhoderski postavi, katero je vlada nasvetovala. Vendar liberalna, ustavaška večina je hotela biti še bolj ustavoverna, kakor vlada sama, ter je celo postavo zavrgla. Z največjo resnobnostjo so izrekli, da si ne upajo tako imenitne postave v Gradcu pretresovati, ker take postave se zamore in sme le dunajski rajshsrath lotiti. Tako tedaj, po mislih ustavakov deželni zbori še niti za mrhoderce nimajo več postavodajalne oblasti! To je res čudno če ne smešno! Potem je deželni zbor sklenil postavo, po kateri se bodo iz srenj in okrajev izterjevali denarji, kateri so deželnemu fondu dolžni. Vrgli se bodo namreč kot naklada na dačo in ž njo vred pri c. k. davkarijah plačevali. Iz razprave v deželnem proračunu povzamemo sledeče: Za vinorejsko šolo v Mariboru, ki ima lastnih dohodkov 4310 gld., je se dovolilo 20.158 goldin. Slatinske toplice so lani dale 151.750 gold; 66.500 gld. znašajo stroški, tedaj je 70.280 gold. čistega dobička. Dobrnske toplice imele so 29.500 gold. dohodkov, 13.274 gld. stroškov, tedaj 16.226 gld. dobička. Pri nemških toplicah v Toblnu blizo Gradca pa dežela doplačuje 578 gld. — Za (nemški) teater v Rogatcu se je dovolilo 1000 gld. podpore. Pač zavržen denar! C. k. vladi se je izrekla zahvala, da je podpore dovolilo, s katero se bode letos prostovoljno gospodarsko podučevanje osnovalo za učitelje in duhovnike, ter se plačevali potni učitelji vino in sadjerejstva na slovenskem Štajerskem. Tudi za viničarje se bode tako prostovoljno podučevanje nasnovalo, kar je posebno dr. Vošnjak svetoval in priporočal. Vojničani so iz nova vložili prošnjo za razpisanje svoje srenje od drugih, s kterimi je sedaj združena.

Dopisi.

Iz Zreč. (Pridna deklica † — osepnice). Nemila smrt nam je pokosila 11. t. m. pridno Ahečovo Miciko. V sredo 7. t. m. še je zdrava kopala v nekem vinogradu, v četrtek se je vlegla in v nedeljo je previdena s sv. zakramenti preminola.

Bila je živ vzgled prave krščanske deklice. Nikoli iz njenih ust ni bilo slišati kake žal be-